

KOVÁSZNA MEGYE IDEGENFORGALMI ÖVEZETEI

KÓNYA ÁDÁM

A természetjárás, turisztika, idegenforgalom — három egyre tágabb értelmű fogalom, melyeknél az előző mindig maradéktalanul benne foglaltatik a következőben. Az egyre nagyobb tömegeket megmozgató idegenforgalom egyben gazdaságföldrajzi jellegű kérdéseket vet fel, s tanulmányozása az idegenföldrajzi földrajz kialakulásához vezetett.

A központi medencéből és a peremező, északnyugaton, valamint délkeleten kisebb medencékkel tagolt, hegységkeretből felépített Kovászna megye — amint ez már többször is elhangzott — rendkívül jelentős adottságokkal rendelkezik idegenforgalmi vonatkozásban. Ezért az adottságok (természeti, gazdasági, művészeti-művelődési) számbavétele, ezek tudományos felmérése, a megye idegenforgalmának fejlődése, nemcsak tudományos jellegű kérdés, hanem egyben a megye gazdasági életét érintő probléma is.

Megyénk idegenforgalmának a létrejöttét a természeti földrajzi vonatkozású ún. helyi feltételek teszik lehetővé. Fekvés szempontjából az 500 m-t meghaladó tengerszintfeletti magasság és a középhegységek túlsúlya jellemző. Éghajlatilag a tavasztól őszig terjedő idegenforgalmi főidény már országos jellegű vonása. További előnyöket biztosít a domborzat. Noha a hegyvidék a viszonylag egyhangúbb kárpáti homokkő övezetébe tartozik, északon a vulkánikus övezet formavilága, az északnyugati peremvidéken pedig a Rika-hegység mészkő-alakzatai már változatosságot jelentenek.

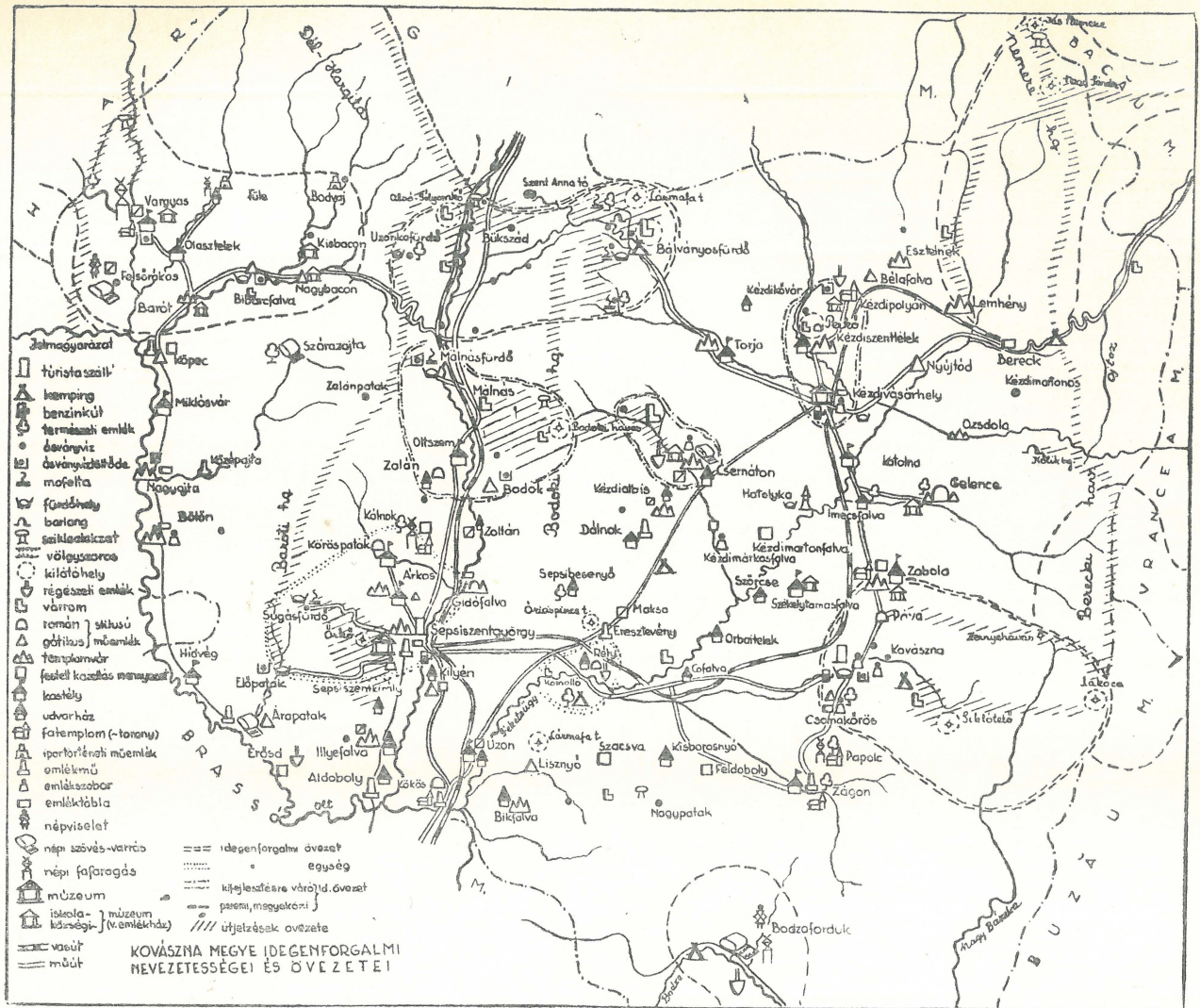
A környező megyék változatosabb felépítésű és formavilágú hegyvidékeinek mintegy kiegyensúlyozását jelentik a Kovászna megye területén rendkívül nagyszámban előforduló, idegenforgalmi vonzóerőt jelentő, különleges természeti formációk, jelenségek. Elsősorban a törésekkel átjárt homokkőhegységekben is jelentős vulkáni utóműködések gazdaságára gondolunk, amely az immár több százados gyógyfürdő kultúra kibontakozását tette lehetővé. Ezt egészítik ki természeti emlékeink, a közismertebb Rétyi Nyíren kívül az uzonkafürdői, esztelneki, komandói, Büdös-hegyi fejlápok, az alig ismert vargyas-hagymási nárcisz-tisztás és a művelődéstörténeti beccsel is rendelkező évszázados fák (például a zágoni Mikes tölgyfák).

Főleg a homokkő-hegységek magasabb eróziós szintjeit tanuhegyekként őrző, elszigetelten kiemelkedő magaslatainak gyephavasai, pompás kilátóhelyül szolgálnak (Nagy Sándor, Lakóca, Bodoki havas, Hosszú-sarok-tető, Cecéle stb.). Szegényes viszont megyénk tavakban, vízesésekben, valamint barlangokban.

Az idegenforgalom legjelentősebb része, különböző települések meglátogatása körül bonyolódik le. Ezt a szállásoláson kívül az egyes településekben összpontosuló történelmi, művészeti, művelődési és néprajzi emlékek, gyűjtemények meglátogatásának lehetősége is indokolja. Ebből a szempontból megyénk rendkívül előnyös helyzetben van. A csaknem teljesen zárt, de ugyanakkor minden világtáj felé átjárókkal rendelkező medencében évezredek óta egymást váltó emberi kultúrák nyomait hozta felszínre a régészek ásója. Nemzetközi jelentőségű ásatások színhelye volt Szitabodza, Erősd.

Főleg a hegység és a medence kontakt övezetében kialakuló erőteljes települések rendkívül gazdagok, a sajátos vonásokkal jellemezhető társadalmi-gazdasági viszonyok következtében, határozottan népies jellegű építészeti alkotásokban. Közülük megyénkire különösképpen jellemzőek a gótika és a reneszánsz korában épült vártemplomok, valamint a reneszánsz-barokk-empire és klasszicista udvarházak népes műemléki mikrokozmosza. Ezek, mint már említettük a kontakt övezetben tömörülnek. Az a tény, hogy az utak is ebben a zövezetben haladnak, lehetővé teszi könnyű megközelítésüket. Meg kell jegyeznünk, hogy a művelődéstörténeti kiválóságok szülőhelyei is túlnyomórészt e kontakt övezet helységei. A medence központi része viszonylag szegényes ilyen idegenforgalmi objektumokban.

Ugyancsak szegényes a teljes medence jelenkori néprajzi, főleg díszítőművészeti értékekben. Annál gazdagabb viszont a Bodzafordulói medence és Felsőrákos, főleg a szövés-varrottas tekintetében, valamint

az erdővidéki Vargyas a fafaragás, a népi bútorfestés sokévszázados hagyományában.

A közlekedési úthálózat sűrűsége és minősége nemcsak kiszolgálja az idegenforgalmat, de irányt is szab fejlődésének. Beszédesen bizonyítja ezt a XVIII. századbéli Pisztrángosfürdő és Lisznyópatak hanyatlása, az energikusabb helyzetű Előpatak fellendülését követően, majd ez utóbbi hanyatlása az Olt menti vasút megépülése után fellendülő Málnás- és Tusnádfürdő felvirágzása nyomán. Kovászna esetében az aszfaltozott műút megépítése, egymagában nagyott lendített a fürdővároson, ugyanakkor bekötötte a Rétyi Nyírt is a forgalomba. Hasonló pezsdítő hatású lesz Bálványosfürdőre nézve a Bükszád—Kézdivásárhely közötti már jórészt megépült műút elkészülte. A jelenleg még gyengébb úthálózattal rendelkező, de természeti, művészeti, néprajzi és művelődési objektumokban egyaránt rendkívül gazdag Erdővidék jelentősebb bekapcsolását, a szintén épülő Málnásfürdő—Székelyudvarhely közötti műút teszi majd lehetővé.

A természeti és gazdasági adottságokon, illetve alapokon történő áttekintést követően ki kell hangsúlyoznunk, hogy megyénk idegenforgalma még nincs arányban a helyi feltételekkel. A környező megyékhez, különösen Brassóhoz képest, Kovászna megyének a természetjárásban sem voltak sokévtizedes jelentős hagyományai. Az útjelzeshálózat, menedékházak hiánya is részben erre vezethető vissza. Az úthálózat, valamint fürdőhelyeink korszerűsítésén kívül a legutóbbi években azonban, ha nem is mindig a legenergiusabb helyeken, de kialakult a megye kemping-hálózata (Bálványosfürdő, Mogyorós-tető, Dálnok, Rétyi Nyír, Tündérvölgy, Bodzaforduló). Újabbak telepítésére alkalmas helyek, ahol a látogatottság máris igényli ezt: Bükszád — Súlyomkő, Kökös — Fekete-ügy mente, Oltzsem.

Az eddig ismertetett tényezők, valamint az idegenforgalmi érdekességű objektumok térbeli eloszlása alapján, Kovászna megyében jelenleg két fontosabb idegenforgalmi övezetet ismerünk:

1. A vulkánikus övezet, ásványvízforrások, mofettákban gazdag, főleg bükkerdőkkel borított hegyvidéki övezete, melynek különböző pontjain ugyanakkor középkori várromok is vannak (Bálványos-, Súlyomkő, Vápa várai). Kiteljesedő úthálózata előrelendíti, a legismertebb poszt-vulkáni működések (Torjai Büdös barlang) tőszomszédságában levő TBC szanatórium okozta fertőzésveszély viszont fékezi a vidék idegenforgalmának kibontakozását.

2. Kovászna, az ezer borvízforrás és mofetta városa kiépítést igényel, hogy a helyi adottságok kihasználtsága arányban legyen azok gyógyá-

szati értékével. A festői szépségű Tündérvölgy elsősorban a táj szépségét maximálisan megőrző beépítést igényelne. A műszaki emlékként nyilvántartott Sikló, az iparvasút és az új erdészeti út teremt kapcsolatot a Predeál magasságában fekvő Komadóval. Hátterét a Lakóca-Zernyehavas másfélezer métert meghaladó hegyvidéke alkotja, amely a természetjárók igényét elégíti ki.

Idegenforgalmi objektumokban gazdag, kifejlesztésre váró övezetek :

1. A Rétyi Nyír természeti komplexuma, ahol a folyami eredetű homokösszlet felszínén eolikus formákat konzervált az utólag megemelkedő talajvíz, valamint a vele kialakuló, egyes elemeiben jégkorszakbeli reliktumokat képviselő növényvilág, s az antropogén Homárka egészíti ki mikroformáinak világát. Közeliében a komollói római castrum maradványai és Réty műemlékei teljesítik ki a táj gazdagságát. Kemping-telep és az évenkénti Tavirózsa-könnyűzene fesztivál egyre újabb látogatókat vonzanak.

2. Kézdivásárhely-Perkő övezete. A város egyedülálló udvarteres, léki és művelődési objektumaival, valamint a közeliében levő fürdőhelyekkel (Előpatak, Sugásfürdő), műemlékei (Árkos, Illyefalva, Gidófalva), népművészeti (Kálnok, Kőröspatak) nevezetességeivel emelkedik ki. Ez tette indokolttá a nagyméretű turista-szálló felépítését is.

Idegenforgalmi egységet alkot Kovászna megyében :

1. Oltszem-Málnás köze. Ásványvízforrásoknak, az Olt Málnási völgy szorosának, vaskori, illetve középkori föld- és kővárak romjainak a jelenléte, az egykori, freskódíszes Mikó-kastély és közeliében a részben feltárt római castrum növelik a táj idegenforgalmi potenciálját. Az áthaladó vasút és aszfaltozott műút a könnyű megközelítést biztosítja. A gyalogtúrázóknak a Bodoki havas vidéke nyújt újabb lehetőségeket.

2. Sepsiszentgyörgy, mint megyeszékhely, ipari, művészeti, műemléketté nyilvánított központja, történelmi emlékei, céhtörténeti múzeuma, a tőle néhány kilométerre emelkedő, kiváló kilátóhely Perkővel, újabb egységet alkot. A perkői várromok, a középkori kápolna, a tövében települt Kézdiszentlélek gótikus vártemploma, udvarházai, e vidék műemlékei objektumokban való különös gazdagságát hangsúlyozzák.

3. Csernáton és környéke A községközpont-településen áthaladó műút és a bekötő aszfaltozott fő utca mentén elhelyezkedő népies reneszánsz — barokk — empire-neoklasszicista udvarházak, valamint a népi építkezés egyéb emlékeivel, a gótikus — reneszánsz emléket őrző vártemplommal együtt a tágas park közepén álló gazdag tájmúzeum jelentik

Csernáton idegenforgalmi objektumait. A völgyben a középkori Ika-vár és templomrom, kénes források és a Középhegységi táj járul hozzá mind- ehhez.

Jelentős övezetek várnak fejlesztésre Kovászna megye peremi vidé- kein. Ez esetben az illetékes megyei szerveknek és az illető szomszédos megyék megfelelő intézményeinek együttműködésére is szükség van az egészséges irányú idegenforgalmi fejlesztés érdekében :

1. Erdővidék különböző objektumokban rendkívül gazdag vidéke Kisbácson, illetve Vargyas központokkal. Utóbbinál a Vargyas festői szik- laszorosa barlangjaival, a nárcisz-tisztás, a kétféle fejtést alkalmazó szén- bányák, a közeli brikettüzem, a parkkal övezett műemlékkastély, vala- mint a gazdag népművészeti hagyományok jelentősek.

2. A Bodzafordulói medence a folklór, a népművészet, az egyetlen paleolitikum-beli lelőhely, valamint a mozgalmas történelmi-földrajzi átjárók révén jelentős. A délre emelkedő Szilonhavas eleve szükségessé teszi a Buzău megyével történő kooperálást. Ennek még eléggé ismer- retlen hegytömbje éppen a Bodza völgye felől közelíthető meg a leg- könnyebben.

3. Megyénk északkeleti peremén a Nemere hegység szikla-alakzatok- ban, kilátóhelyekben gazdag vidéke, az Ojtozi hágó, valamint a Bäile Slănic felől kiinduló túraútvonalakkal kapcsolható be megyeközi együtt- működés révén a természetjárásba.

4. Hasonlóképpen megyeközi együttműködést igényel a Lakóca hegy- tömbjének, valamint a hozzátalazó Berecki és Vranceai hegységek változatos vidékének feltárása és turisztikai hozzáférhetőségének bizto- sítása.

5. Az egységesített elvek alapján történő idegenforgalmi fejlesztés, a szigorúan alkalmazott tájvédelmi intézkedésekről sem feledkezve meg, a legszorosabb együttműködést a Hargita és Kovászna megyék határán emelkedő Csomád-Büdös vulkánikus hegytömbje köré csoportosuló ide- genforgalmi objektumok esetében követeli meg. Éppen ezeknek sokév- tizedes, tömeges, nemzetközi szintű látogatottsága, valamint a tényleges természeti értékek következtében.

Végeredményben megállapíthatjuk, hogy a múltban részben ösztö- nösen, de az objektív adottságok révén kialakuló idegenforgalom a jö- vőben a kérdésben érdekelt összes szervek és intézmények (megyei nép- tanács, erdészeti, egészségügyi felügyelőség, OJT, a szocialista nevelés és

művelődés bizottsága stb.) összehangolt intézkedései alapján fejlődhet csupán harmónikusan. Ugyanakkor egyes, kevésbé feltárt övezetek peremi fekvéséből önként következik a megyeközi kapcsolatok megerősítésének szükségessége.

Les zones touristiques du departament Covasna

(RESUMÉ)

En rapport avec sa petite étendue territoriale le département Covasna, se compose des unités de surface spécialement prononcées et variées.

Les nombreuses sources d'eau minérale avec un effet bienfaisant, les monuments archeologiques, architectoniques et des souvenirs de l'histoire de la civilisation et les trésors folcloriques encore existants augmentent l'attraction touristique de la région.

À la base des facteurs touristiques, géographiques et du trafic touristique on peut distinguer deux zones touristiques dans le département :

1. Băile Bălványos avec le paysage vulcanique environnant.
2. Le paysage créé par le triangle de Covasna—Valea Zînelor—Comandău—Lăcăuț.

Unité touristique créé par le complexe naturel des forêts de bouleaux de Mestecănișul de la Reci.

Sf. Gheorghe et son environnement directe avec ses stations balnéaires (Vilcele, Băile Șugaș) et ses monuments historiques (Arcuș, Ilieni, Ghidfalău).

Sont riches en objet touristique et attendent leur développement :

1. Les zones Olteni—Băile Malnaș.
2. La région de Tg. Secuiesc—Perkő.
3. La région de Cernat.

À la base des relations formées avec les départements avoisinant attendent leur développement :

1. Le Bassin de Baraolt.
2. La région d'Intorsura Buzăului.
3. La montagne de Nemira.
4. Le massif de Lăcăuț.
5. Les zones de Băile Bălványos—Lacul Sf. Ana—Băile Tușnad.